

מתוך
הגדה של פסח
מתורתם של רבותינו נשיאנו

ב"ה

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", מסביר הרבי מכל דבר שהיה ביציאת מצרים הגאולה הראשונה שפתחה את הצינור לכל הגאולות עלינו ללמוד הוראה בנוגע לימינו אלה ומדגיש הרבי במיוחד בדורנו שהוא דור אחרון לגלות ודור ראשון לגאולה עלינו ללמוד מכל פרט בנוגע לחיים הגלותיים היום יומיים שלנו.

ההגדה באה ואומרת לנו "כבר היה לעולמים", בני ישראל לפני היציאה מגלות מצרים היו במצב של בלבול ועד כדי כך ש"לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה".

עלינו לראות את ההגדה ולדעת איך להתמודד עם ימים אלו של הגאולה האחרונה כאשר העולם כולו מבולבל, להקשיב למשה רבינו שבדור, החל מאיך לענות לתשובותיהם של הבנים, ולדאוג גם לכן החמישי, שגם הוא ידע איך לצאת ממצרים הפרטית שלו, איך להתמודד עם עבודות הפרך היום יומיות, ועד לאופן שבו צריך לצאת מצרים.

בזמן זה, כאשר "חושך יכסה ארץ וערפל לאומים", כשתשעה עשר שנים חלפו מיני אז, יום המר

חג פסח, חג הגאולה.

שמחים אנו להגיש בפני קהל דורשי השם את "רעיונות ופנינים בענייני גאולה ומשיח" מתוך 'הגדה של פסח'.

הליקוט נועד ע"מ לחזק ולהחדיר בנו בצורה שיבוא לרגש, הקשר המיוחד שישנו בין חג הפסח לבין התקופה בה אנו נמצאים, ימים שעל סף ימות המשיח.

•

ידועה המחלוקת בגמרא לגבי מועד בוא הגאולה העתידה: ישנה דעה הסוברת ש"בניסן נגאלו ובתשרי עתידין להיגאל" ודעה שנייה האומרת ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל", טעם הסברא האומרת כי בניסן עתידין להיגאל היא, כי כל חודש ניסן קיבל עליו את עינינו המיוחד של הגאולה כל מציאותו של החודש הינו גאולה וממילא גם הגאולה העתידה תבוא אז.

מכיון שבניסן נגאלו, לכן הדבר נותן תוקף כח ל"עתידין להיגאל" היינו הגאולה הראשונה הייתה, כפי שמוסבר בחסידות, פתיחת הצינור לגאולה העתידה.

הרב דניאל מוסקוביץ והרב ישראל בוטמאן ע"ה.
 כן יהא זה לע"נ נשמת השליחות
 "אשת חיל עטרת בעלה" שנפרדו
 מאיתנו בימים טרופים אלה.

ויהי רצון שתיכף ומיד ע"י
 מעשינו ועבודתינו נזכה מגאולה
 פרטית לצאת לגאולה כללית ו"לא
 עיכבן כהרף עין" ותיכף ומיד ממש!

י"א ניסן, יום ההולדת המאה
 ושתיים עשרה של כ"ק אדמו"ר
 נשיא דורנו
 התשע"ד
 "רם על כל גויים הוי"

והנמהר ג' בתמוז, ובייחוד בשנה
 זו -ה'תשע"ד, בה נפרדו מאיתנו
 הטובים שבחיילים, השלוחים ע"ה,
 חשוב להדגיש לזעוק ולהתחנן.
 להפנים בכל אחד מאיתנו
 שכאשר "ונזעק אל ה'" מיד "ותעל
 שוועתם השמימה".
 אך החשוב מכל הוא להתחיל
 לחיות בחיים של גאולה, חיים
 שמבוססים על טוב, על אהבת
 ישראל, על נתינה לזולת ועוד. כפי
 שהרבי דורש מאתנו.

יהא קובץ זה מוקדש לעילוי
 נשמת חיילי הרבי, הרב חיים
 מרדכי גל, הרב יעקב שמולביץ,

לוקט וסודר ע"י ולזכות התמימים

לוי בן חנה

יוסף הלוי בן שיינה פרדא

מייל המערכת: kycl770@gmail.com

"הא לחמא עניא"

"במוחו של יהודי צריך להיות חקוק, שהמצב הגשמי, הן עניות והן עשירות, אינם צריכים להיות מניעה לתורה ומצוות וע"ד שנאמר "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב, והוצאת בניו לתלמוד תורה".

שבת ויו"ט, לימוד תורה עם הבנים - הם עניינים שאינם תלויים בתנאי העולם, והיינו, שאצל יהודי צריכה להאיר ההבנה האמיתית, שגם מצב החיים של עניות, "לחמא עניא", אינו צריך ואסור שיעמוד בדרך התורה ומצוות.

אך יותר גרוע הוא כאשר יהודי נמצא לפעמים במצב של עניות ברוחניות רח"ל, שאז פועל ה"לחמא עניא" - "אכלו אבהתנא", עניות כזו מכלה ובולעת את המוחין; השכל שלו נעשה בלתי מוכשר להשיג את האמת בשייכות לעבודת ה' וכאשר "אכלו אבהתנא" - אזי נמצאים "בארעא דמצרים" - במצרים והגבלות רוחניים.

א"כ, כיצד יכול יהודי, שיודע ומרגיש מצבו התחתון, להסב ל"סדר" מתוך שמחה הראוי, לומר את ההגדה, ולאחוז בגאולה - בהיותו במצב ד"לחמא עניא די

אכלו אבהתנא בארעא דמצרים?"

ולכן נקבע, שמיד בתחלת ה"סדר" - עוד קודם שמתחילים לומר את ההגדה (שהרי ההגדה מתחילה ב"מה נשתנה", "והגדת לבנך") תאמר הפיסקא "הא לחמא" - דברי נחמה שלא יפול ברוחו, ודברי עידוד וחיזוק; מספרים לו, שאין לו להרגיש מדוכדך משפלות מצבו ולהתייאש חלילה, כי מצב כזה אצל בני"כ כבר הי' לעולמים - בהיותם במצרים: "הא לחמא עניא כו' בארעא דמצרים".

אז אכלו אבותינו לחמא עניא בגשמיות כפשוטו - כפירוש האבן-עזרא שמצה היא לחם של עבדים ועניים. גם ברוחניות שררה אז עניות גדולה: השיקוע במ"ט שערי טומאה רח"ל. וא"כ, ע"פ טבע לא היתה שום אפשרות לצאת ממצרים.

לכן, גם עתה אסור ליהודי ליפול ברוחו, כי, מבלי הבט על כך ש"השתא הכא" ו"השתא עבדין", היינו, שעכשיו נמצאים אנו "כאן" ובמצב של "עבדין" - הרי "לשנה הבאה" (וכפי שכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שאין צורך להמתין "לשנה הבאה", אלא שיהי' זה כבר עתה, ובמילא בפסח "לשנה הבאה") נהי' "בארעא דישראל".

על-ידי אמירת "הא לחמא עניא" פועלים שנהיה "לשנה הבאה בני חורין" - כפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר שאין צורך להמתין עד לשנה הבאה, אלא שנעשים בני חורין תיכף ומיד, ובמילא נהיה "לשנה הבאה בני חורין".

(משיחת ליל ב' דחג הפסח ה'תשי"ג - בלתי מוגה)

לדרוש מהקב"ה שיאמר: 'כל דכפין':

הרי מצרים היא שורש לכל הגליות, ויציאת מצרים היא שורש לכל הגאולות, עד לגאולה העתידה, שתהיה (בכמה פרטים) דומה ליציאת מצרים, כמו שכתוב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", תכלית הסיפור דיציאת מצרים הוא לעורר אצל בני-ישראל את האמונה בכלל ("בשעה שיש מצה לפניך" - "מיכלא דמהימנותא") והאמונה בביאת המשיח במיוחד, שאמונה זו תביא את הגאולה בפועל, כפי שהיה ביציאת מצרים, ש"בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים".

אך כאשר מתבוננים במצב שבו נמצאים, שחושך הגלות הולך וגדל מיום ליום, וכדברי הגמרא "אין יום כו", אזי יכולים להתייאש חס-ושלום - הנה על כך מודיעים מיד בתחילת אמירת ההגדה, שמבלי הבט על גודל החושך, מבקש הקב"ה

ויתירה מזה: באופן ד"בני חורין"; שנצא "מעבדות לחרות... מאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה", במהרה בימינו אמן!

(תורת מנחם חלק י"ט שיחת ליל ב' דחג הפסח תשי"ז)

"הא לחמא עניא":

"זהו הטעם לאמירת "הא לחמא עניא" בליל הפסח בתחילת הסדר: עניינו של חג הפסח הוא עניין הגאולה. ועל זה אמרו רז"ל "בכל דור ודור (ובכל יום ויום) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום) ממצרים", היינו, שאצל כל אדם ישנו עניין של "מצרים" שצריך לצאת ממנו, שזהו עניין הגאולה הפרטית על-ידי משיח הפרטי (כמבואר באגרת- הקודש), אשר על-ידה באים להגאולה הכללית.

ולכן, בליל הפסח, בתחילת עריכת הסדר, עוד לפני אמירת סדר הגדה ממשנה וגמרא - מקדימים לומר "הא לחמא עניא", כדי לתקן חטא הנ"ל שהוא סיבת אריכות הגלות, ובמילא על-ידי תיקונו באה הגאולה.

וזהו שמסיימים בפיסקא זו "השתא הכא כו' בני חורין" - שעם היות ש"השתא הכא", שיודעים המעמד ומצב כו', ובמילא יודעים ש"השתא עבדין", מכל-מקום,

בתרא, "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה", על-ידי שהוא נותן צדקה לעני, בגשמיות וגם ברוחניות - שהוא מעניק לו דעת - "דעת קנית מה חסרת" וכן להיפך, "אין עני אלא בדעת".

בצדקה קיימות מספר דרגות, עד לאופן הנעלה על הענקת דבר מוכן, כסיפור הגמרא באבא חלקיה וכמבואר שם העניין לגבי תפילות. כך הוא גם בעניין "כל דכפין" ו"כל דצריך", כשמעניק דבר מוכן - בעניין "גדולה צדקה" כשנותן כסף הרי צריכים ללכת ולקנות, מה-שאי-כן כשנותן דבר מוכן, הרי הדבר באופן של זריזות וממילא הרי זה מקרב את הגאולה יותר. זהו גם העניין שעל-ידי עבודה בעניין ד"השתא הכא", מגיעים אחר-כך למצב של "לשנה הבאה בארעא דישראל".

(משיחת ליל ב' דחג הפסח תשכ"ז, שיחות-קודש תשכ"ז)

כרך ב' עמוד 14

**"השתא הכא לשנה הבאה
בארעא דישראל, השתא עבדין
לשנה הבאה בני חורין":**

תוכן הדברים, שמה שכתוב "השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, השתא עבדין לשנה הבאה בני חורין", ידוע, שלא רק בני" בתפוצות אומרים "השתא הכא" מכיון שהם נמצאים במקום

כביכול מכל אחד מישראל, שיהיה בבחינת "דכפין" ו"דצריך", שרק יבקש וידרוש מהקב"ה, והקב"ה מבטיחו שייתן לו לא רק באופן ד"יכול" אלא גם באופן ד"יפסח", ועל-ידי זה נבוא ל"ארעא דישראל", ונהיה "בני חורין" - בקרוב ממש.

(משיחת ליל ב' חג הפסח ה'תש"כ. תורת-מנחם כרך כח)

עמ' 21-12)

**על-ידי פעולה בזמן הזה -
"השתא הכא"...**

...זהו גם מה ש"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו תבע וזעק שיש לדבר ולפעול בחיזוק האמונה בביאת המשיח (שזהו חיוב הנכלל ב"אני מאמין").

לכאורה קשה: לשם מה יש לפעול בעניין זה, הרי ממה-נפשך כבר אמרו חז"ל: "זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה", וממילא בעיתה יהיה אף אם לא זכו?!...

אך העניין הוא, שמשוה מוכרחים לעשות - בדומה למה שכתב אדמו"ר הזקן כי דבר-מה צריכים לעשות כדי שהדבר יוכל לחדור בפנימיות...!

הביאור הנ"ל

הוא באופן כללי; ובאופן פרטי - נפעל הדבר באמצעות עניין הצדקה כדאיתא במסכת בבא-

ובטעם הדבר נראה לומר שזהו על-דרך מה שכתב הרמב"ם בנוגע לאמונות דאומות העולם שהן היפך האמת ש"אינן אלא לישר דרך למלך המשיח ולתקן העולם כולו לעבוד את ה' ביחד", כיוון שבינתיים מדברים אודות אחדות הבורא וכיוצא בזה (ובלשון הרמב"ם: "נתמלא העולם כולו מדברי המשיח"), אף-על-פי שמדברים באופן בלתי אמיתי.

ועל-דרך זה בנידון דידן, שעניין זה הוא "לישר דרך למלך המשיח", כיוון שבינתיים מדברים אודות עניין הגאולה, אף שבוודאי אין זו הגאולה האמיתית. הקב"ה הראה ניסים גדולים, והיה בזה משום הצלה פורתא, אבל, ניצלו זאת באופן בלתי-רצוי, היפך האמת. ובלשון הכתוב "שמים חושך לאור": על חושך הגלות - אומרים שזהו אור הגאולה, ועל-ידי זה משכחים ח"ו את האמונה והתקווה לגאולה האמיתית.

ובעניין זה יש מעלה בחוץ-לארץ לגבי ארץ-ישראל:

בני ארץ-ישראל - גם אלו שיודעים האמת, מכל-מקום, כיוון שנמצאים בארץ-ישראל, אינם יכולים לידע ולהכיר את המצב לאשורו ולאמיתתו, כי "אין חבוש

מסויים בגלות אלא גם היושבים בארץ ישראל אומרים את הנוסח הנ"ל. ומכך משמע, שגם בארץ-ישראל יכולים להיות במעמד ומצב של "עבדין", ויתירה מזה, שהגלות בארץ-ישראל בידי (רשעי) ישראל הוא גרוע יותר מהגלות בחוץ-לארץ בידי רשעי אומות העולם. ישנו פתגם ידוע מהצמח

צדק אשר דבר שבדיבור הוא הוראה לרבים. דבר שנכתב הוא הוראה לכל הדור, ודבר שנדפס הוא הוראה לדורות, היינו דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחה הנ"ל שנדפסה בחייו, מהווים הוראה לדורות, כולל ובמיוחד בנוגע להחילוק בין המצב בארץ-ישראל להמצב בחוץ-לארץ בדורנו זה, כדלקמן.

ובהקדמה:

מיד בתחילה, כשהתחילו לחשוב אודות האפשרות של יציאת בני ישראל מהגלות בידי רשעי אומות העולם למצב שהשליטה היא בידי ישראל - לא היתה דעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נוחה מזה ("ער האט ניט געהאלטן פון דעם"), כיוון שפירשו זאת בשייכות לה"גאולה" ... - היפך האמת.

אלא שאף-על-פי-כן לא יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר נגד עניין זה בגלוי.

מטעם ודעת, שזוהי העשירות
האמיתית.

(מהתוועדות ליל ב' דחג הפסח ה'תשט"ו - בלתי מוגה)

"הא לחמא עניא... לשנה הבאה..."

פעם בעת סיום הסדר, סיפר
כ"ק מו"ח אדמו"ר (מוהרי"צ):

בתחלת ההגדה, בפיסקא
"הא לחמא עניא", היה אביו
הרבי (מוהרש"ב) נ"ע מדייק
לומר את המילה "הבאה"
בפעם הראשונה ("לשנה הבא
בארעא דישראל") בהטעמה
מלעיל, ובפעם השניה ("לשנ
הבאה בני חורין") - בהטעמה
מלרע. ואולם, ב"לשנה הבאה
הירושלים" לא מדייקים בעניין
ההטעמה מלעיל או מלרע
- העיקר ש"לשנה הבאה
בירושלים".

ואין הכוונה שהדבר יתחיל
בשנה הבאה, אלא ההתחלה
צריכה להיות עכשיו ואז ממילא
יהיה לשנה הבאה בירושלים.
יעזור השי"ת שזה יהיה בקרוב
בעגלא דידן ולמטה מעשרה
טפחים, שנעשה את הפסח

מתיר עצמו", וזקוקים לבני חוץ-
לארץ כדי לידע ולהכיר המצב
לאשורו ולאמיתתו - שנמצאים
עדיין בחשכת הגלות, וצריכים
להוסיף בחיזוק האמונה והתקווה
להגאולה..."

(משיחת אחרון-של-פסח ה'תשי"ב - בלתי מוגה)

סיום הפיסקא - "השתא הכא לשנה הבאה כו' בני חורין":

אודות הגאולה העתידה כתיב
"ולא יאמר עוד חי הוי' אשר העלה
את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם
חי הוי' אשר העלה את בני ישראל
מארץ צפון ומכל הארצות אשר
הדיחם שמה", היינו, שהגאולה
העתידה תהיה למעלה הרבה יותר
מיציאת מצרים. ולכן, אמיתית עניין
העשירות יהיה בגאולה העתידה.

ואף שהגאולה העתידה היא
למעלה מגאולת מצרים, מכל-
מקום, ההתחלה בזה היא עתה
ביציאת מצרים דווקא (כמודגש
באמירת "לשנה הבאה בני חורין"
בהגדה, בשעת יציאת מצרים
דווקא), כי, כאשר נמצאים בתנועה
של יציאה ("ארויסגין"), הרי זה
נתינת-כוח לכל היציאות שלאחרי
זה, עד להיציאה מעומק תחת
לעומק רום - מעניות שלמטה
מטעם ודעת לעשירות שלמעלה

**מכל הלילות . . עבדים היינו
לפרעה במצרים ויוציאנו
ה' אלקינו משם כו":**

כיון שבכל השנה כולה ישנם חשבונות כו', וידע איניש בנפשיה מעמדו ומצבו ("וואו ער האַלט") - נשאלת השאלה: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", שבלילה הזו, ליל הפסח, אין חשבונות, ואצל כל אחד ואחד מישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו, נעשה הגילוי של מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו!?

והמענה על זה - "עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו משם כו" - שאין זה דבר חדש, אלא כבר היה לעולמים:

בהיותם במצרים היו בני-ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה, ועד כדי כך, שהאפשרות להוציאם משם לא היתה יכולה להיות אלא על-ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, כלשון ההגדה: "ויוציאנו ה' ממצרים לא על-ידי מלאך ולא על-ידי שרף ולא על-ידי שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו",

וטעם הדבר - כמבואר בכתבי האריז"ל "כי טומאת מצרים היתה כל כך חזקה שאם היה יורד מלאך היה ח"ו נשקע תוך הקליפה", היינו,

בירושלים עם משיח צדקנו.

(לקו"ש ח"ב ע' 435)

"כל דכפין ייתי ויכול... השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל".

הדרך לגאולה היא הצדקה, הרחמנות, העזרה הנאמנה של יהודי אחד לרעהו, כדברי הכתוב: "ציון במשפט תיפדה ושבביה בצדקה".

(שמחת הרגל)

"הבן שואל מה":

נוסף על הפירוש הפשוט ש"שואל" הוא מלשון שאלה וקושיא, ישנו גם הפירוש ש"שואל" הוא מלשון בקשה, על דרך מה שכתוב "ושאלה אשה משכנתה", שפירושו (לא מלשון שאלה וקושיא, אלא) מלשון בקשה.

ועל-פי זה יש לפרש "הבן שואל מה" - ששואל ומבקש ומעורר הגילוי וההמשכה דשם מ"ה.

ובזה גופא - לא רק בחינת "מה שם בנו", אלא גם בחינת "מה שמו". ובהמשך לזה באה השאלה והתשובה - **"מה נשתנה הלילה הזה**

שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ
או מצה - היינו כי גם אחר הגלות, העבודה היא מצד נפש האלוקית, מצה וביטול, ומצד נפש הבהמית, חצץ וישות. - **הלילה הזה** - אחר גלות האחרון - **כולו מצה** - שיועבר רוח הטומאה.

שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות - [על פי מאמר רז"ל:] "כל המקנא פניו מוריקות", ובכל הגלויות הרבה בחי' בקנאה: קנאת סופרים והדומה - **הלילה הזה** - אחר גלות האחרון - **כולו מרוו** - קנאה היותר גדולה, ע"ד מאמר רז"ל "כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו".

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסובין - כל הגלויים שעל ידי הגלויות - 'אוכלין' - בחי' התענוג, ויש התפשטות התענוג ותענוג העצמי - **הלילה הזה** - אחר גלות האחרון - **כולנו מסובין** - שכל ישראל יגיעו לבחי' תענוג העצמי.

(היום יום י"ט ניסן)

מה נשתנה?:

מסופר על ה"סבא משפולע" שהיסב פעם עם בנו בסדר וצווה עליו לקרוא את סימני הסדר ולבארם, החל הבן לקרוא, "קדש", וביאר "שהאבא חוזר מבית הכנסת מקדשים מיד". שאלו

שמלאך או שרף, לא זו בלבד שלא היו מצליחים להוציא את בני-ישראל ממצרים, אלא אדרבה, הם עצמם היו נשקעים שם! ועם היותם במצב ירוד כזה - "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה (בכבודו ובעצמו, כאמור, מלכות דא"ס ועצמות ומהות א"ס ב"ה) וגאלם", "מעבדות לחירות". . מאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה".

וכמו כן "הלילה הזה": מבלי הבט על מעמדו ומצבו - נעשה אצל כל אחד ואחד מישראל הגילוי של מלך מלכי המלכים הקב"ה להוציאו מעבדות לחירות ומשעבוד לגאולה.

(מהתוועדויות ליל ב' חג-הפסח ה'תשי"א. תורת-מנחם

כרך ג עמ' 51-91 - בלתי מוגה)

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות

פעם פירש אאמור"ר [הרש"ב]:
מה נשתנה הלילה - גלות שנמשל ללילה - **הזה** - האחרון - **מכל הלילות** - גלויות שקדמוהו.

שבכל הלילות אין אנו מטבילין - לשון מרוק, נקיון וטהרה - **אפילו פעם אחת** - לא נגמר המירוק בהם, כי הרי ה' אחריהם עוד גלות - **הלילה הזה שתי פעמים** - מירוק גוף וגילוי הנפש.

הסבא בבכי, נשא ידיו לשמים
וקרא:

"אב הרחמן גאל אותנו
מהגלות כל עוד אנחנו בבחינת
"אני ישנה וליבי ער", לבל נשקע
בתרדמה עמוקה מבלי קום.

דבריו החזקים והיוצאים מן
הלב גרמו לכל המסובים לגעות
בבכי יחד עמו.

**"עבדים היינו ויוציאנו ה':
יציאת מצרים – מגלות גשמית
לגאולה רוחנית:**

יציאת מצרים היא לא רק חירות
משיעבוד גשמי, אלא גם היציאה
משיעבוד הגוף והנפש הבהמית.
יציאה זו צריכה להיות תמידית,
שכן בכל יום "מגיע הקץ" והוא
שעת-כושר מיוחדת ליציאה זו.

בזמננו עדים אנו לשעת-כושר
נדירה - נוצרה תנועה רחבה של
"שיבה למקורות", ובנים שהתרחקו
מחפשים את הדרך חזרה (כאשר
לא-אחת הגוי הוא ש"מגרש"
את היהודי מ"טומאת מצרים"
המודרנית). חוגים אלה רוצים
לשמוע את האמת כמות שהיא,
ללא פשרות.

אביו ומפני מה?
ענה הילד: "יותר מזה לא
לימדני רבי. הסביר לו אביו
ה"סבא": כך נוהגים בשביל
שלא ישנו התינוקות וישאלו
מה נשתנה.

למחרת המלמד של הילד נכח
בסעודה בביתו של ה"סבא",
שאלו ה"סבא" מדוע אינו לימד
את הטעם לכך שמקדשים מיד?
ענהו המלמד כי חשב שלמותר
זאת מכיון שכן נוהגים גם בבית
שאין בו ילדים.

גער בו ה"סבא": טועה אתה
בחומרה בשנותך מנהג ישן זה
בלי לדעת טעמו. וזהו טעמו:
כשהאב בא מבית הכנסת לבית,
היינו שהקב"ה ראה איך כל אחד
התפלל בבית הכנסת למרות כל
העייפות מהכנות החג, ועתה
בחזרתו לביתו צריך הקב"ה
לקדש מיד את בני"כמ"ש:
"וארשתיך לי לעום", וכל זאת
עוד בלילה הזה "ליל שימורים"
עליו לגאלנו, וזאת בכדי שלא
ישנו התינוקות, דהיינו שלא
יתפסו בה"י לתרדמת היאוש,
אלא תתן להם סיבה ועילה
לשאלו "מה נשתנה" ליל הגלות
הזה מכל הגלויות?...
באומרו את הדברים געה

הנה רואים שביציאת מצרים שלא "חצי מבני ישראל לא יצאו (או לכל הפחות קרוב לחצי), אלא כמרז"ל על הפסוק "וחמושים עלו בני ישראל" - "ש"חמושים" הכוונה אחד מחמש, כלומר, שבופעל רק א' מחמשה יצא ממצרים! אח"כ יש דעה שני' אומרת שרק א' מחמישים יצא, ודעה שלישית אומרת שרק א' מחמש מאות, והשאר רצו להשאר במצרים.

ולכאורה דרוש בביאור מה המחלוקת במדרש הנ"ל - שאחד אומר שיצאו א' מחמש, בא תנא שני ואמר "שבח" על בני' ואומר שרק אחד מחמישים, ותנא שלישי אומר "שבח" שזה היה א' מחמש מאות?...

אלא שהמדרש בא ללמדנו הוראה באיזה אופן תהי' הגאולה עתה, שהיא סיום וחותרם גאולת מצרים. וההוראה מזה היא:

מגיע זמן שרק אחד מחמש מאות ירצה לצאת, אף שכל השאר הם גם כן בני אברהם יצחק ויעקב, וכולם גם שמעו שמושה רבינו בישר בשמו של הקב"ה שהגיע הזמן ד"פקוד פקדתי", ואעפ"כ צועקים נהי' כגויים!...

שומעים שמושה רבינו יולכים

הניסיון לימד כי הנוער מושפע ביותר מיהדות אמתית, של תורה ומצוותיה. יש לנצל שעת-כושר זו במילואה.

(ממכתב יא בניסן תשכ"ג)

"ויוציאונו ה' ביד חזקה":

לכאורה מה השייכות של משיח עם פסח, הרי הגאולה העתידה תהיה מגלות אדום ולא מגלות מצרים?

והביאור הוא, שכל זמן שלא באה הגאולה ע"י משיח, עדיין לא נשלמה גאולת מצרים.

והנה מגאולת מצרים ישנה הוראה לגלותינו עתה:

לכאורה יכולים לטעון, כיצד אפשר לתבוע מיהודי לבער את הציר הרע הפרטי והלתגבר על הסביבה וכו', כאשר ישנו ה"אקדמי" טענתי" שסביבו הקרובה וגם הרחוקה אינו כן, על דרך "אחד" היה אברהם" וכל העולם כולו הי' מעברו השני (שזה בא ביחד עם כל הירושות שירשנו מאברהם אבינו), ותובעים ממנו שלא להתפעל, אלא גם שהעולם יראה אצלו דם על המשקוף, עד שפרעה בעצמו יבוא ויאמר לו - אנא לך לקבל את התורה, ועוד שייתן לו כסף וזהב!...

ורוצה שמשיח יבוא, אזי מודיעים לאותו אחד שביכולתו לפעול שיהי רק אחד מחמישים, ובאם יתקש - יפעל שיהי רק אחד מחמש, ובאם יעבוד קשה יותר - יפעל כפירוש השני ב"וחמושים", ש מזוינים יצאו - בכלי זיין, כל בני שיראל, ללא הבט על כך שהיו עבדים מרודים במצרים מאתיים ועשר שנה.

ומה שלוקח זמן - זהו רצון הבורא. וכשם שאז נהגו בתוקף כך צריכים להתנהג עכשיו כו', מפני שרק עי"ז יביאו את הגאולה.

(משיחת אחרון של פסח התשכ"ה - בלתי מוגה)

אמר ר' אלעזר הרי אני כבן שיבעים שנה...

ר' אלעזר בן עזריה היה בבחינת "ולא זכיתי" (מלשון זכות ובהירות), היינו שלא האיר אצלו העניין של יציאת מצרים גם "בלילות" - בזמן הגלות, מדוע? כי ר' אלעזר בן עזריה היה מונח רק בגליא שבתורה, - אשר אף כל פי שגם מצד הנגלה שבתורה שינו גם כן את עניין הגאולה, אך זוהי גאולה גלותית ("א גלות'דיקע גאולה")!

"עד שדרשה בן זומא" שענינו היה פנימיות התורה, וזה פעל שה"ימי חייך" יהיה כלי ל"כל ימי חייך להביא הלילות" היינו להאיר גם את הגלות (הלילות). עד שחכמים אומרים כו'

במדבר העמים ושמה יהיה להם תרי"ג מצוות במקום הז' מצוות בלבד שיש להם פה (במצרים), והיציאה לא תהי' בחשאי אלא ב"שטורעם", וד' ימים קודם לקחו טלה באופן כזה שאיפה שרק פנו ראו אותו - מאחר וקשרוהו לכרעי המיטות, ואעפ"כ כשהגיע היום האחרון רצו כולם להשארו, ורק אחד מחמש מאות לא התפעל מכך, וגם לא הכין שום צידה!

ועד"ז גם בגאולה האמיתית והשלימה מהגלות הנוכחית:

הגאולה העתידה לא תבוא ע"י רדיפה אחרי הגויים, כולל ה"גויים" מבני ישראל ("די אידשע גויים"), והגוי אשר בקרבך, אלא דווקא ע"י "קחו לכם צאן", וע"י שזה יהי' בפרסום.

ומה שישנם ארבעה מאות ותשעים ותשעה איש נגדו, ובנתיים הרי יבזו אותו - הנה ע"י עמידתו בתוקף, אזי 499 נהי' 49 עד שזה הופך לארבעה בלבד...

ואע"פ שמשיח יבוא הוא יקלקל לו את העבודה ("דעם דזשאב"), את הרבנות, את כתיבת החיבור ומכירתו, והוא יתבטל לגמרי ממציאיותו ("אינגאנצן אויס מהות") ויתבלבל - אבל אולי ישנו אחד מחמש מאות שהוא בטלן

'להביא לימות המשיח פירושו שבימי הגלות, ב"שית אלפי שנין דהוי עלמא", צריכה להיות הכוונה בכל העבודות, שהן תבאנה לימות המשיח. הרי יכולים להיו בגלות ולא לדעת שהמטרה האמיתי של הגלות היא הגאולה, אלא לסבור שבגלות יש מטרה בפני עצמה, ולהיות מרוצים מהגלות. לרצות רק שלא נהיה ככל הגויים, אבל לא לרצות לצאת מהגלות.

ועל כך אומרים חכמים: "כל ימי חיך להביא לימות המשיח" - יהודי צריך לדעת מהי המטרה של הגלות ולהתפלל לקב"ה לזכות לביאת המשיח.

(ספר השיחות תשי"ג עמ' 37)

וחכמים אומרים... להביא לימות המשיח!

החכמים השתוקקו ("געגארט") לימות המשיח! ישנם כאלו שאפילו בזמן הגלות הם מרגישים את הגילוי של משיח, ולכן אדרבה התשוקה שלהם לביאת המשיח גדולה יותר! לעני לא יכולה להיות תשוקה גדולה לכסף. פעם לגם עשיר מסויים מעט מן ה'בורשט' (מיץ סלק) עשיר וטעים, הרי אצל העשיר התשוקה לטעמו של ה'בורשט' הוא באופן אחר לגמרי. הוא הרי טעם מזה!

כל ימי חיך להביא לימות המשיח" - היינו שלא רק שידעו את הכוונה של הגלות, אלא שגם הכוונה של הגאולה תאיר בתוך הגלות!

(ליל ב' דחה"פ תש"ו)

כל ימי חיך להביא לימות המשיח

"כל ימי חיך להביא לימות המשיח": כל עניני העבודה (בכל ימי חיך, ובכל יום עצמו - בכל פרטי ושעות היום) צריכים להיות חזורים ב"להביא לימות המשיח".

לא רק "לרבות" (כפי שכתוב בכמה מקומות), שהוא (השליח) עומד ומחכה שמשיח יבוא ואז הוא יטול חלק בזה ויהנה מזה וכו', אלא - "להביא", הוא עושה כל התלוי בו כדי "להביא לימות המשיח" לשון רבים, לא רק ההתחלה של יום אחד, אלא של ימות (לשון רבים) - ימות המשיח (לא רק כאשר המשיח הוא "בחזקת משיח", אלא כל ימות המשיח - גם השלימות של "משיח ודאי" וכו').

(ספר השיחות תשנ"ב עמ' 111 תרגום)

כל ימי חיך להביא לימות המשיח:

שני פירושים בדבר: א) 'להביא לימות המשיח' כפשוטו, שמשיח יבוא. היינו, שבכל דבר שקיים בעולם הזה, צריכים להתבונן כיצד הוא יהיה שמשיח יבוא. ב)

בהגדה אנו מזכירים את דברי המשנה: "כל ימי חיך להביא לימות המשיח" (ברכות א,ה). כל החיים עלינו לזכור ולדעת שהגלות אינה מטרה לעצמה. תכליתה האמיתית של הגלות היא הגאולה. עבודתנו וכל מעשינו צריכים להיות חדורים בכוונה שבכך נקרב ונזרז את ביאת המשיח.

(ליקוטי דיבורים)

"כנגד ארבעה בנים..."

בני ישראל נחלקים לארבעה סוגים שונים, שכולם נקראים בנים למקום, כמו שכתוב "בנים אתם לה' אלקיכם".

אלו הם ארבעת הבנים שאנו אומרים בהגדה: "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה" חכם, רשע, תם, ושאינו יודע לשאול.

שלושה מתוך ארבעת הבנים שואלים. הרביעי אינו יודע לשאול.

שלושה אלה שיודעים איך לשאול, הגם אשר תוכן השאלות שלהם זהה - מהי המשמעות

של תורה ומצוות ובמה הגאולה קשורה בתורה ומצוות - הגדרת

וזוהו "וחכמים אומרים כו' כל ימי חיך להביא לימות המשיח" - הם, החכמים, משתוקקים לביאת המשיח בפועל בכל רגע כי הם יודעים במה מדובר, הם הרי למדו וחקרו מהי ביאת המשיח וממילא הם משתוקקים בכל רגע לביאת המשיח.

(ליל ב' דחה"פ תש"ז)

"כל אותו הלילה"

חסיד אחד הקשה: מדוע נאמר "אותו" ולא "אותה"? ותירץ, שאצלם היה 'לילה' בבחינת זכר, בחינת משפיע. 'לילה' רומז לגלות, והם ראו בגלות את המתיקות של גילוי המשיח.

כשחזרו על הקושיה והתירוץ לפני כ"ק אדמו"ר הרש"ב, אמר על כך: הקושיה אינה קושיה, שכן 'לילה' הוא לשון זכר, אבל התירוץ - שבמרירות הגלות מרגישים את נועם הגאולה - יש בו טוב-טעם עמוק.

(ספר השיחות תש"ג עמ' 17)

כל ימי חיך להביא לימות המשיח
 "כל ימי חיך להביא לימות המשיח". כל ימי חייו של אדם עליו לעמול לתקואת עצמו, כדי שיזכה ויביא לימות המשיח.

(רבי שלמה הכהן מרדומסק)

חבלי משיח. אלו הן הצרות הבלתי רגילות של היהודים והמאורעות המתרחשים בעולם, ועל ידי תשובה ניתן להקל על ביאת המשיח.

ישנם כאלה שיודעים שלאירועים הבלתי רגילים יש שייכות לשמירת קיום המצוות, ושאלתם היא - איזה קשר יש לכך, לגאולה על ידי משיח. הם שואלים: "מה זאת" שגם יהודים שומרי תורה ומצוות סובלים מחבלי משיח. אם עניין שכר ועונש קשור עם שמירת המצוות או אי שמירתן, מדוע רואים אנו לאורך כל הדרך שהיהודים הדבקים בה' ובתורתו סובלים גם הם מחבלי משיח? שואל שאלה זו, עונה לשם "תם".

לשואלים כאלה יש להסביר בנועם, כי הצרות הבלתי רגילות של היהודים והמאורעות בעולם של חבלי משיח, הם מה שה' יתברך אומר על ידי הנביא "אם לא ביד חזקה אמלוך עליכם" וכפי שהגמרא אומרת: "אין פורענות באה לעולם אלא בשעה שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחילה".

ישנם כאלו השואלים: "מה העבודה הזאת לכם?"

הם מפרשים את הצרות הבלתי

מהותם כבני אדם היא באמצעות נוסח השאלות.
ע"פ השואלים ושאלותיהם, כך הן התשובות.

ישנם כאלו שרואים שמתרחשים משהו בלתי רגיל. אבל הם כ"כ שקועים בדברים אחרים, או מגושמים, שלא זו בלבד שאינם יודעים מה משמעות האירועים הבלתי רגילים, אלא הם אפילו לא יודעים איך לשאול.

כאשר מתרחשים סביבם דברים שלא הורגלו בהם ואינם מהמציאות המוכרת, זה אינו מעורר בהם שום רגש או מחשבה מסוימת אלא מתקבל אצלם כ'מובן מאליו', הם אינם מודעים לכך שהאירועים הבלתי רגילים שייכים לגאולה הבאה, והדבר קשור בתורה ומצוות.

אנשים כאלה נכנסים תחת קטגוריית הבן "שאינו יודע לשאול".

"שאינו יודע לשאול" צריך לספר על ענין ביאת המשיח, שה' יתברך הבטיח לנו, בני ישראל, בתורה ובנביאים, שהוא יגאל אותנו מהגלות ויביא אותנו אל ארץ ישראל על ידי משיח צדקנו.

חז"ל אמרו מראש, שלפני הגאולה על ידי משיח צדקנו יהיו

הראה מופתים.

ה' יתברך חיכה בסבלנות עד מכת חושך, אולי יעשו תשובה. וכאשר לא עשו תשובה, מתו כל הכופרים במכת חושך, לפני בגאולה.

כך גם בגאולה העתידה ה' יתברך נותן לכופרים את האפשרות לשוב בתשובה.

ישנם גם סוג כזה השואלים מה כל עניין המצוות המעשיות. סוג זה של השואלים הוא "חכם", כי הם יודעים שה' יתברך "הוא אלוקינו", והשאלה היא רק מה המשמעות של המצוות.

לשואלים אלו יש להסביר את העניין שטעמו של קרבן פסח צריך להשאר בפה.

(ספר המאמרים אידיש מתורגם תש"ג עמ' 741)

"אילו הי' שם לא הי' נגאל":

הכוונה בזה הוא:

"אילו הי' שם", ביציאת מצרים, לא הי' נגאל, אלא הי' מת בשלושת ימי אפילה יחד עם שאר הרשעים; אבל לעתיד לבא - גם הוא עתיד ליגאל.

ומה נשתנה גאולת מצרים מהגאולה העתידה, שבה יזכו

רגילות של היהודים ואת האירועים בעולם על פי דרך הכפירה שלהם. הם אינם רוצים את הגאולה, הם חיים בעולם הזה, נהנים ממנו ובו כל תכליתם. ועל עניין התורה והמצוות ואת הדבקים בדרך ה' הם שואלים: "מה העבודה הזאת לכם?"

מלבד זאת שהם כופרים בכל עניין התורה והמצוות המעשיות, הם אינם יכולים לסבול שבני ישראל מקיימים תורה ומצוות מעשיות.

השואל מסוג זה הוא מתקרא ה"רשע".

המענה לשואל רשע הוא, לשבור את השי"ן מהמילה "רשע". כלומר, הרשע לוקח לעצמו כל מני מנהגים מסויימים שנוחים לו ונראים לו יפה ואותם הוא משמר, כביכול, בכדי לטהר ה'שרץ' ולומר "טהור אני"! צריך להוציא מאתו הרשע את המנהגים היהודיים (הש' שבה הוא מחזיק) שהוא מחליט לאמץ לעצמו ולהשאיר אותו עם הרע שלו. להסיר ממנו את מסיכת ה"רשע" בה הוא מחזיק ולגלות את פרצופו האמיתי - אדם שמציאותו היא רע;

יש לומר לו שבגאולה הראשונה במצרים היו כמוהו, כאלה שכפרו בגאולה, גם כשהראה ה' יתברך

ברוך אשר חישוב את הקץ

"ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא שהקב"ה חישוב את הקץ כו".

מצד גודל הנחת רוח שיש להקב"ה מכללות עבודת בני ישראל בזמן הגלות, ה' יכול להיות ענין הגלות באופן שלא יהי' לזה קץ ח"ו, ועל זה מודים להקב"ה ש"חשב את הקץ".

(ספר המאמרים תש"ח עמ' 151)

"והיא שעמדה":

"בליל הסדר אומרים בהגדה ו'היא שעמדה', אשר בפשוטם של דברים קאי על הנאמר לעיל שם "ברוך שומר הבטחתו לישראל", היינו ש"והיא" זו ההבטחה שעמדה לאבותינו ולנו בכל דור ודור..."

..."אותו ביטחון גדול ונעלה שהיה אצל בני-ישראל עורר את ההבטחה שלמעלה, ולמרות היותם שקועים במ"ט שערי טומאה (עד שרגע נוסף היה להם עסק עם שער החמישים) למרות המדריגה הנחותה, בגלל חוזק האמונה היחודי של עם ישראל הם לא יתייאשו ולכן בסופו של דבר יצאו.

כל ישראל, ללא יוצא מן הכלל, להיגאל?

התשובה טמונה בכוח הנפלא של מתן תורה. הקב"ה אמר "אנכי ה' אלקיך", לשון יחיד, וכך נמשך שם הוי' להיות כוחו וחיותו של כל אחד ואחד מבני ישראל. לכן, כל יהודי, גם הרשע, מובטח הוא שעל כוחו זה סופו להיגאל.

[..] וזהו תוכן התשובה שמשיבים לבן הרשע: "אילו היה **שם** לא היה נגאל" - **שם** דווקא, קודם מתן-תורה, אבל עתה, לאחר מתן-תורה - יהיה גם הוא נגאל.

וטעם הדבר - כי ישראל ראשי תיבות "יש **ש**שים ריבוא **א**ותיות לתורה", ולכן, כשם שחסרון אות אחת בספר-תורה הוא פסול **בכל** הספר תורה (**בכל** אותיותיו)⁴⁷ - כן הוא גם בישראל, שאם אחד מישראל, יהיה מי שיהיה, יישאר ח"ו בגלות, נוגע הדבר גם לדרגות היותר נעלות, ולכן בהכרח שכל אחד ואחד מישראל יהיה נגאל.

וזהו טעם ההכרח לעבודת הפצת המעיינות עד ל"חוצה" התחתון ביותר [..].

(התוועדות תנש"א כרך ג' עמ' 73-93 - מוגה; הגיע זמן

גאולתכם עמ' 45)

עבור חטאיהם ופשעיהם, אזי בני"י רואים שאלה שהם בוטחים בהם, הם משענת קנה רצוף, ואז הם עושים תשובה, והקב"ה יגאלנו בקרוב ע"י משיח צדקנו.

(ספר השיחות תש"ג עמ' 55)

"ונצעק אל ה' אלוקיננו... וירא את ענינו":

יציאת מצרים באה לאחר שבני-ישראל זעקו וביקשו להיגאל, כפי שמספרת התורה (שמות ב, כג-כה): "ויהי בימים הרבים ההם... וייאנחו בני-ישראל מן העבודה ויזעקו.."

וישמע אלוקים את נאקתם ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב, וירא אלוקים את בני-ישראל וידע אלוקים".

הווי אומר: בני-ישראל צריכים לצעוק אל הקב"ה על אריכות הגלות, ולהתחנן לפניו שיוציאם מן הגלות, באומרם שכבר סיימו את עבודתם ("מן העבודה"), ומכיוון שכן - מדוע מעכבים אותם בגלות? וצעקה וזעקה זו תביא ל"וידע אלוקים", והקב"ה אכן ישלח לנו גואל צדק בקרוב.

(משיחת שבת-קודש פרישת שמות תשמ"ג. התוועדות)

תשמ"ג כרך ב, עמ' 308)

גם בדורנו זה, שהמציאות נראית כבלתי מתאימה לכאורה לגאולה ובענינים גשמיות השכל מגביל ומפריע יש לנו כעם ישראל את הביטחון הגמור למטה - וזה מעורר את ההבטחה שלמעלה, דבר שמביא את היציאה מהגלות על-ידי משיח צדקנו."

(משיחת ליל ב' דחג-הפסח ומכתב כללי לחג-הפסח)

תשכ"א)

"ויזכור אלוקים את בריתו את

אברהם את יצחק ואת יעקב":

"וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי":

בליל הסדר הראשון בשנת ה'תש"ג פירש כ"ק אדמו"ר הרי"צ: אפשר לפרש את המילה "יעבודו" כמתייחסת אל הגויים שמעבידים את בני"י, ואפשר לפרש גם שהיא מוסבת על בני"י העובדים את הגויים, כלומר - בוטחים בהם, כמו שבני"י היו באשור ובמצרים, בטחו בהם שיושיעו אותם. וכאשר הקב"ה דן את אשור ואת מצרים, ידעו כל ישראל כי רק לה' הישועה, ואז יעשו תשובה ויגאלו.

כך גם בגלות המרה הזו: ישנם כאלה שבוטחים ב"אשור ובמצרים" וסבורים שישועתם של ישראל תבוא על ידם, אבל כאשר הקב"ה דן את אשור ואת מצרים בדין גדול, בנוסף לעונשים שמגיעים להם

אפשרות ("ס'איז רעכט") שברגע הבא יבוא משיח, מתחיל להתבונן במצב העולם בכלל, חושך כפול ומכופל כו', ובמצבו בפרט, וטוען, איך יתכן שברגע אחד יהיה דילוג כזה מתכלית השפלות לתכלית המרחב, הרי זה דבר שאין לו מקום בשכל הפשוט, ואפילו לא בשכל דקדושה.

והמענה על זה, שכך היה ביציאת מצרים, ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שדווקא מן המיצר באים למרחב העצמי, וברגע אחד יבואו מתכלית העוני והשפלות לתכלית המרחב דגאולה העתידה. שאז, יהיו גילויים נעלים יותר מהגילויים דיציאת מצרים, וכמו שכתוב "ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך", שבעיני בשר הגשמיים תהיה ראיית העצמות.

(משיחת ליל ב' חג הפסח ה'תש"כ. תורת-מנחם כרך כח)

עמ' 21-12)

"כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צידה לא עשו להם":

...עניין "מתניכם חגורים וגו'" בנוגע לכל בני-ישראל - שכל אחד ואחד מישראל עומד מוכן ומזומן ל"שליחות" היציאה מן הגלות אל הגאולה, ובאופן גלוי לעין-כל, עד

"ויציאנו ה' אלוֹקינו ממצרים לא ע"י מלאך ולא ע"י שרף אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו":

בחג הפסח ישנם ב' עניינים הפכיים: מחד גיסא - היו אז בני-ישראל בתכלית העוני והשפלות, וכמבואר בכתבי האריז"ל הטעם שהגאולה הוצרכה להיות "כהרף עין", דכיוון שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, הנה אם היו נשאים במצרים עוד רגע, היו נופלים גם בשער הנו"ן, ואז לא היה משה רבינו יכול להוציאם מן הגלות.

ומאידך גיסא - היה אז הגילוי היותר נעלה, ש"נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו", וכפירוש כ"ק אדמו"ר נ"ע: בכבודו - מלכות דאין-סוף, ובעצמו - תפארת הנעלם, והרי בכל דברי ימי-ישראל, אפילו בזמן שבת המקדש היה קיים, ובזמנים היותר טובים, לא היו גילויים נעלים כמו בשעת יציאת מצרים.

והעניין בזה - שדווקא מתכלית השפלות באו לתכלית המרחב של הגילוי היותר נעלה, וכמו שכתוב "מן המיצר קראתי גו'", שדווקא מן המיצר באים ל"מרחב י-ה", ועד למרחב העצמי.

וזוהי גם הוראה לימינו אלה: כאשר אומרים ליהודי שיש

מפותחת ביותר (במושגי אותה תקופה) ולצאת למדבר, "מקום נחש, שרף ועקרב".

בכל דור ובכל יום חייב אדם "לחיות" מחדש את יציאת מצרים.

על-ידי אמונה חזקה בהקב"ה, המוציא אותנו מארץ מצרים, אפשר להשתחרר מכל מיצר וגבול, מבית ומבחוץ.

(לקוטי-שיחות כרך 2 עמ' 842)

"למכה מצרים בבכוריהם":

ההוראה מכללות העניין ד"למכה מצרים בבכוריהם" - בעבודת האדם:

גם כאשר יהודי עוסק בענייני העולם, שהם בבחינת מצרים, "מצרים לישראל" - צריכה להיות עבודתו באופן ד"למכה מצרים בבכוריהם", היינו, שמנצל את ענייני העולם לצורך עבודת ה' ("כל מעשיך יהיו לשם שמים", ו"בכל דרכיך דעהו").

זהו כללות העניין ד"למכה מצרים בבכוריהם": גם כאשר התעסקותו בענייני העולם ("מצרים") היא באופן של הצלחה רבה (בכורי מצרים) - אין זה פועל עליו שישקיע את עצמו בעסקיו במידה מרובה יותר, אלא אדרבה:

שאפילו שבעים אומות העולם - שגם ביחס אליהם יקויים היעוד "והיתה לה' המלוכה" - רואים שכל אחד ואחד מישראל הוא "שליח" של עצמות ומהות, "מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו", שנמצא יחד עם כל אחד ואחד בצרת הגלות, "עמו אנכי בצרה", ותיכף ומיד "וגאלם", מכיוון שכבר "דאָלאַי [=קץ ל] גלות"...

ולכן יש להדגיש עוד הפעם את הזריזות המיוחדת בנוגע לסיום העבודה של רגעי הגלות האחרונים, ולדעת שכל זה אינו אלא הכנה לעבודה אחרת לגמרי [.]. שאז תהיה העלייה האמיתית, שלא בערך לכל ענייני עליות וירידות כו', כן תהיה לנו - במהרה בימינו ממש, במהרה בימינו ממש.

(תורת מנחם - התועודיות' התשמ"ח חלק ג' עמ' 67-77)

"בכל דור ודור חייב אדם לראות

את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים":

בני-ישראל נעשו לעם בתנאים קשים ביותר, כאשר הוא נזקק לאמונה במידה הגדולה ביותר.

בפועל, בתוך זמן קצר נתגשמה תקוותם והוכחה אמונתם. כמה גדולה אמונה זו, שהניעה עם שלם, עם זקניו, נשיו וטפיו, לעזוב מדינה

ישראל היה אור במושבותם".

ובקרוב ממש יוצאים כל בני-ישראל מהגלות, קודם ימי הפסח, ובדרך ממילא חוגגים את חג הפסח במעמד ומצב של גאולה - "ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים", בגאולה האמיתית והשלמה על-די משיח צדקנו, "בנערנו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו".

(משיחת שבת פרשת צו, שבת הגדול תשמ"ב: 'תורת-מנחם - התועדויות' תשמ"ב, כרך ב, עמ' 1311 - בלתי מוגה)

ד' כוסות:

... בנוגע לשתיית הד' כוסות, שאף שעניין זה קשור עם יין גשמי ועם הנאת הגוף, הרי הכוונה בזה צריכה להיות רק כדי לקרב את ביאת המשיח.

...והיינו, שכל רצונו של האדם צריך להיות בעניין אחד בלבד - שיקויים העניין של "מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים", ובשביל זה יש להניח את כל העניינים על הצד, ובלבד שיתקיים עניין "ליחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים".

וכשיהיה הרצון לזה באמת, דהיינו שירצה באמת בביאת המשיח (ועל דרך מאמר רז"ל "יהי רצון שתהא

העניין דבכורי מצרים גופא מנוצל להוספה בעבודת ה' - "למכה מצרים בבכוריהם".

ובפשטות: התעסקותו בענייני העולם היא באופן של הכרח, בלא לב ולב, באופן ד"יגיע כפיך" בלבד, ולכן גם בעת עסקו בענייני העולם הרי הוא מהרהר בדברי תורה, נגלה דתורה או פנימיות התורה, תורת החסידות, כל חד וחד לפום שיעורא דיליה...

על-פי האמור לעיל מובן שמידי שנה בשנה ישנה נתינת-כוח בנוגע לכללות העבודה ד"למכה מצרים בבכוריהם"...

זאת אומרת: גם כאשר בני-ישראל נמצאים בזמן הגלות, קודם שמגיע הקץ - נפעל כבר העניין ד"למכה מצרים בבכוריהם", היינו, שאומות העולם יודעים שתפקידם ושליחותם לסייע לבני-ישראל בכל ענייניהם.

וגם כאשר בני-ישראל נמצאים בימי הגלות האחרונים (דגלותנו זה), הרי הם נמצאים במעמד ומצב ד"לכל בני-ישראל היה אור במושבותם" - היינו, שלמרות היותם עדיין בזמן הגלות, "במושבותם" בארץ מצרים, כאשר "החושך יכסה ארץ", הרי "לכל בני-

הנה בשעה שירצה זאת באמת - אזי אף שעניין זה הוא עדיין בבחינת הרצון בלבד, ועדיין לא נמשך במוחין ומדות, ומכל שכן במחשבה דיבור ומעשה, מכל מקום, "רצון יראיו יעשה", שיעלה בידו לפעול עניין זה.

...ועל אחת כמה וכמה היום, באחרון של פסח, שמקובל מהבעל שם טוב שיום זה שייך למשיח, ומטעם זה מפטירין בו "ויצא חוטר מגזע ישי".

[.] ועל דרך זה בנדון דידן: אם כל בני-ישראל יתדברו יחד, ויצעקו שרצונם שמשׁיח יבוא - אזי יבוא מיד, כהרף עין, מבלי הבט על כך שעתה הוא לילה (ועל דרך זה בנוגע לשאר ההגבלות שמצינו בזה בגמרא), אלא כפסק-דין הרמב"ם "שסוף ישראל לעשות תשובה . ומיד הן נגאלין",

[.] וכדאיתא בספרים שמשׁיח כבר ישנו, אלא שצריך להאיר בו המקיף דח", ומיד כשיאיר, תהיה הגאולה השלימה במהרה בימינו.

(מהתוועדות אחרון של פסח ה'תשט"ז. תורת מנחם

תשט"ז כרך טז, עמ' 832-042)

מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם"...) - אזי יצליחו לפעול זאת, כמו שכתוב "רצון יראיו יעשה".

והדיוק בתיבת "רצון" - שעוד קודם שעניין זה ירד ונמשך בהרגש הלב, ואפילו קודם שהונח בחב"ד שבמוחין, ומכל שכן שעדיין לא ירד ונמשך בלבושים מחשבה דיבור ומעשה - אף-על-פי-כן, אם רק פעל עניין זה בבחינת הרצון שבו, דהיינו שרצונו באמת שיבוא משיח,

והיינו, שמבלי הבט על כך שאז יצטרך להניח מאחוריו את כל "עסקיו הגדולים" ("זיינע גרויסע געשעפטן") שיש לו בחוץ-לארץ, יחד עם ה"כבוד", ה"מציאות" וה"ישות" ושאר שטותים... אף-על-פי-כן מוכן הוא ורוצה שיבוא משיח, והוא יהיה תלמידו, - שהרי משיח ילמד תורה עם כל בני-ישראל, אפילו עם האבות, שגם הם יהיו תלמידיו, ומכל שכן בנוגע אליו, שהוא למטה מהאבות, בודאי "מתאים" להיות תלמידו של משיח...- וכוונתו בזה היא בפשטות, בלי שום "פסטילאך", אלא פשוט בגשמיות - שיבוא משיח, יהודי שהוא נשמה בגוף, וכמו שכתב הרמב"ם שמשׁיח יהיה "מלך מבית דוד הוגה בתורה . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה כו" -

כוס של אליהו

המנהג למזוג בליל ה"סדר" "כוס של אליהו" לא נזכר בגמ' וראשונים, אלא מקורו באחרונים.

ויש לאמר הביאור בזה: כוס של אליהו קשור עם האמונה בביאת המשיח ובביאת אליהו מבשר הגאולה. וככל שמתקרבים אנו לזמן הגאולה, מורגש יותר ויותר אמונה וצפי' זו בלבו של כל אחד ואחד מישראל. לכן נתגלה ונתפשט המנהג האמור דוקא בדורות האחרונים, אף שלא מצינו אותו (בגלוי) בדורות הראשונים.

(מגולה לגאולה עמ' 88)

לשנה הבאה בירושלים

אדמו"ר הרי"ף אמר פעם בקשר לאמירת "לשנה הבאה בירושלים" בסיום ה"סדר": לא צריכים לחכות עד לשנה הבאה, אלא, הגאולה נפעלת תיכף ומיד בסיום הסדר, ובדרך ממילא יהי' "לשנה הבאה בירושלים".

(מגולה לגאולה עמ' 531)

בסיום עריכת הסדר בליל פסח הי' אדמו"ר הזקן (בעל התניא והשו"ע) נוהג לומר: רבונו של עולם, עשיתי את רצונך, וקיימתי את הסדר כהלכתו, עשה נא עתה, איפוא את רצוני לשנה הבאה בירושלים.

(ספר השיחות תרצ"ו עמ' 532)

חינוך:

כמה הוראות בנוגע לחינוך בעניני גאולה ומשיח בליל הסדר: והיא שעמדה:

הרי לא אחד בלבד עמד עלינו לכולתנו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכולתינו והקב"ה מצילנו מידם - אזי כשם שגאולת פורים וגאולת מצרים באה ע"י התינוקות - עד"ז פועלים התניקות, את ה"קול גדיא" בכל דור ודור.

וידוע שכאשר ילד המבקש מאביו דבר ובוכה, אביו נותן לו, אך כאשר הילד מבקש מאביו משהו בשמחה אזי השמחה היא הדדית היינו גם האב שמח להעניק לבנו.

ולכן שילד מברך את ברכת הניסים שבהגדה בלשון חיוב שלא זו בלבד ש"גאלנו וגאל את אבותינו"אלא

יום, וכפי שומרים ב"אני מאמין"
 "אחכה לו בכל יום שיבוא" וא"כ
 יש לידע ש"כימי צאתך מארץ
 מצרים אראנו נפלאות", שגם ע"י
 נשים צדקניות שבכל דור ודור יבוא
 משיח, עי"ז שהן ימלאו את עיקר
 תפקידן - להעמיד דור ש"הכירוהו
 תחילה".

הילדים במצרים זכו ל"הכירוהו
 תחילה בגלל החינוך של הנשים
 צדקניות של אז שללא הבט על
 המעמד ומצב חינוכו את ילדיהם
 שיהי' אצלם גילוי אלוקות.

וכן צריך גם בכל דור ודור,
 להעמיד דור שאצלם יהי' ה"כירוהו
 תחילה".

ואיך לפעול את זה צריך ללמוד
 מסיפור יציאת מצרים. ולדעת
 שכבר "היה לעולמים", ועכו"כ היום
 שהכל מתוך הרחבה בגשמיות...

ולכל לראש שלנשים תהי'
 הצלחה בעבודתן, וירווי רוב נחת
 מילדהן, ובקרוב ממש ילכו לקבל
 פני משיח צדקנו, "בעצם היום הזה"
 ו"ביד רמה"!

(משיחת אחש"פ תשכ"ז - בלתי מוגה)

החינוך שלא לעבוד בפרך..

ידוע ש"בכל דור ודור חייב אדם

מוסיפים "כן ה'..."

וא"כ כאשר ילד מבקש מהקב"ה
 את הגאולה באופן כמו שילד מבקש
 אזי הוא פועל שמשיח יבוא בפועל
 ממש, בפשטות ממש.

והרי ילד אינו יודע "קונצים"...
 הדבר היחידי שהוא מבין זה
 שצריכים גאולה כפשוטה בפשטות
 ממש, למטה מעשרה טפחים.

וכיון שהילד מבקש זאת
 בתמימות - מקוים ה"ודיגלו עלי
 אהבה", ואם אינו אומר זאת במדויק
 אזי גם אז "ודיגלו עלי אהבה".

וזה פועל שתבוא הגאולה
 העתידה, גאולה הקשורה עם ענין
 האהבה, "כי נער ישראל ואוהבו",
 כפי שהי' ב"ימי צאתך מארץ
 מצרים".

(משיחת אחש"פ תש"מ - בלתי מוגה)

בזכות החינוך של "נשים צדקניות":

הגמרא אומרת "בשכר נשים
 צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו
 ממצרים" וצדקתן התבטאה בדור
 שהן העמידו וגידלו, הילדים ש"הם
 הכירוהו תחילה".

ומכאן הוראא בכל דור ודור:
 הרי מקווים שמשיח יבוא בכל

מתנהגים ומתכננים את עתידם.

ולכן יש את העניין של הכח שבאשה ש"בינה יתרה" ניתנה בה, והם מחנכים את ילדיהם שלא ללמוד מהתנהגות האבא והסבא, אמנם הם חייבים בכבודם, אך זה לא אומר שצריך ללמוד מהם. וכך יכניסו בילדים הרצון לנצל כל רגע וגם בישיבות ללימוד תורה.

וכל זה תלוי בנשים צדקניות שבדורנו זה, שהתורה והמצוות הם העיקר וכו', וזה יביא את העניין ד"והשיב לב אבות על בנים", שהאבות ישובו ע"י הבנים, בביאת אל' הנביא זכור לטוב, אשר יבוא "לפני בוא יום ה' הגדול והנורא" - הגאולה האמיתית והשלימה ותיכף ומיד ממש!

(משיחת אחש"פ ה'תשכ"ג - בלתי מוגה) ע"כ חינוך

לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" ובמיחוד בדורנו שהוא דור אחרון לגלות ודור ראשון לגאולה, שהרי "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" כש"כ בוודאי שעלינו ללמוד מאופן הגאולה דיציאת מצרים.

במצרים היה מצב של עבודת פרך שלנשים נתנו עבודת של גברים וכו'. כך גם בענינו: יהודי מורגל מגזע מחצבתו לענייני תורה ומצוות, ורק מכיון שהנשמה ירדה לגוף והרי הגוף זקוק לפרנסה הרי ישנו העניין של "יגיע כפך", אך שהוא משקיע בזה את השכל שבמוח ואת הרגש שבלב, ומכיון שאינו מורגל בכך הרי זה מייגע אותו יותר, ומונע בעדו ללמוד שיעורים בתורה, וכך יום רודף יום וחודש ואינו לומד תורה! וכשהילדים מסתכלים על האבא ורואים את סדר יומו אזי כן הם גם

הקובץ כולו מוקדש
לזכות ולרפואת

הרב חיים מרדכי בן חנה רבקה

לרפואה שלמה ומהירה
ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו
למעלה מדרך הטבע ותיכף ומייד ממש

לע"נ

הבה"ת **שניאור משה** בן **יבדלחט"א** הרב **יוסף חי נחום** שי'

יצחק